

Til Universitetsstyret
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype:	Informasjonssak
Møtesaksnr.:	I-sak 1
Møtenr.:	4/2021
Møtedato:	23. juni 2021
Notatdato:	11. juni 2021
Arkivsaksnr.:	2021/5429
Saksansvarlig:	Hanna Ekeli, SADM
Saksbehandler:	Kirsti Margrethe Mortensen, SADM

Statusrapport fra Examen Philosophicum

Henvvisning til lovverk, plandokumenter og tidligere behandling i styret

Sak i Universitetsstyret 20. oktober 2020 (I-sak 1)

Sak i Universitetsstyret 7. mai 2019 (V-sak 6)

Sak i Universitetsstyret 23. januar 2019 (O-sak 4)

Hovedproblemstillinger i saken

Examen Philosophicum (exphil) er organisert ved Det humanistiske fakultet (HF) under Institutt for filosofi, ide- og kunsthistorie og klassiske språk (IFIKK).

Den økonomiske situasjonen ved IFIKK og exphil har siden 2017 vært krevende og Universitetsstyret har tidligere bedt om å holdes orientert om utviklingen.

Vedlagt følger en oppdatert statusrapport fra HF om utviklingen ved exphil siden oktober 2020 omhandlende blant annet studenttall, nyansettelser, økonomi og innføringen av nytt pensum.

Den økonomiske situasjonen ved IFIKK viser en tydelig og god forbedring både når det gjelder faktiske resultater og prognoser. Som HF selv skriver er det imidlertid *«alltid usikkerhet knyttet til prognoser og fakultetet følger derfor dette tett»*.

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Hanna Ekeli
avdelingsdirektør

Vedlegg: Notat av 11. juni 2021 fra fakultetsledelsen ved HF til universitetsledelsen vedrørende *«Innspill til rapportering om exphil på universitetsstyremøtet 21.06.21»*



Internt notat

Til: Universitetsledelsen
Fra: Fakultetsledelsen på HF
Dato: 11.06.21

Rapport om examen philosophicum til universitetsstyremøtet 21.06.21

Exphil-utvikling siden oktober 2020

Hovedpunkter i det halve året som er gått siden universitetsstyret sist fikk en redegjørelse for situasjonen på exphil (I-sak 1 møte nr 11/2020):

1. Studenttall

Antall studenter som melder seg til exphil er forholdsvis stabilt, men takket være redusert frafall i tiden fram til eksamen og redusert strykprosent, har antallet som består eksamen steget de senere årene. Tallet på studenter som møtte til eksamen i 2020 var særlig høyt, og strykprosenten særlig lav. Antall kandidater som bestod økte til 3489 (inkl 86 i engelsk-varianten). Det er betydelig flere enn vanlig (se tabell), og flere enn noen gang siden 2005. Koronapandemien ser i hvert fall i første omgang ikke ut til å ha virket negativt inn på studenttallene. Antall studenter som bestod eksamen (kun norsk variant) høsten 2020, var 1933, opp

Gjennomføring på EXPHIL03 Examen philosophicum over tid

ARSTALL	Oppmeldte	Eksamensklare	Møtt	Bestått studenter	Emnefrafall	Emnefrafall %	Strykprosent
2012	5 101	4 211	3 530	3 028	2 073	40,6%	14,3%
2013	4 652	3 699	3 050	2 730	1 922	41,3%	10,4%
2014	4 452	3 539	2 949	2 648	1 804	40,5%	10,6%
2015	4 356	3 434	2 765	2 389	1 967	45,2%	13,6%
2016	4 661	3 741	3 108	2 755	1 906	40,9%	11,9%
2017	4 484	3 746	3 174	2 885	1 599	35,7%	9,7%
2018	4 502	3 985	3 305	3 006	1 496	33,2%	9,2%
2019	4 305	3 864	3 228	2 938	1 367	31,8%	9,3%
2020	4 576	4 153	3 670	3 403	1 173	25,6%	6,3%

fra 1672 året før.

2. Nytt pensum og ny lærebok

Etter flere års diskusjon og arbeid ble det i 2020 fastsatt et helt nytt pensum i exphil, og en ny lærebok ble utgitt – på så vel engelsk som norsk – og tatt i bruk for første gang vårsemesteret 2021. I likhet med det gamle pensumet består det nye av originaltekster av filosofer og sentrale vitenskapere. Tekstutvalget spenner fra antikken til våre dager, og er organisert i tre bolker som har gitt boka navn: *Vite, Være, Gjøre*. Redaktørene Herman Cappelen, Ingvild Torsen og Sebastian Watzl – alle ved Institutt for filosofi, idé- og kunsthistorie og klassiske språk (IFIKK) – har skrevet innledninger og laget studiespørsmål til alle de tjue kapitlene. Et nytt, revidert opplag kommer til høsten. Utvalget av temaer og pensumartikler og produksjonen av den nye læreboka har vært krevende, men inntrykket er at de fleste lærerne anser det nye pensumet som er klar forbedring. Studentenes holdning vil bli undersøkt som ledd i den periodiske emneevalueringen i slutten av semesteret (se nedenfor). HF har nominert exphil-fagleder og lærebokredaktør Ingvild Torsen og lærerne på exphil til universitetets undervisningspris 2021, med arbeidet med det nye pensumet og den nye læreboka som en sentral del av begrunnelsen.

3. Digital undervisning

Stengingen av universitetet for fysisk fremmøte av studenter fra mars 2020 og i vårsemesteret 2021, og kravene til sosial avstand i perioden når universitetet ikke har vært stengt, har gjort det nødvendig å gjennomføre all undervisning på exphil digitalt. Dette har vært mulig takket være betydelig omstillingsvilje og ekstrainsats fra lærere og administrativt personale ved instituttet, og med god hjelp fra USIT og IT-seksjonen på HF. Jo lenger den ekstraordinære situasjonen varer, jo mer tærer den på kreftene til personalet og studentene. Men den har også illustrert muligheter som finnes i digital undervisning. Instituttet vil undersøke om digitaliseringen kan brukes til å gi økt læringsutbytte og redusert ressursbruk etter at fysisk undervisning igjen blir mulig.

4. Periodisk emneevaluering

Periodisk emneevaluering av exphil ble gjennomført i 2017, etter den omfattende omleggingen av studieopplegget som fant sted det året. Den evalueringen som normalt ville blitt foretatt i 2020, ble utsatt til 2021 for å få med studentenes vurderinger av det nye pensumet, og fordi pandemien skapte en ekstraordinær situasjon. HFs kvalitetssystem er under revisjon i tråd med endringene vedtatt av universitetsstyret i desember 2020. Instituttet har derfor valgt å vente med å gjennomføre en større evaluering til høstsemesteret 2021, når fakultetets nye opplegg, inkludert et nytt digitalt system for emneevaluering, skal være på plass. I inneværende semester tas det sikte på å gjennomføre en mer begrenset evaluering for å få informasjon om hvordan det nye pensumet/den nye læreboka er blitt mottatt og hvordan den digitale undervisningssituasjonen har fungert.

5. Tilsetting av nye lektorer

Omleggingen av exphilundervisningen i 2017 reduserte undervisningsbehovet, siden seminarundervisningen ble halvert. Likevel gjør aldersfordelingen blant lærerne som i sin tid ble ansatt som universitetslektorer på exphil, at det i årene fremover vil bli svært krevende å få nok undervisningsressurser til exphil uten å legge beslag på store deler av de ressursene som ellers skulle brukes til undervisning i filosofi og idéhistorie. Ni av ti lærere ansatt spesifikt for å undervise exphil, er over seksti år. De fleste av disse har lektorplikt, slik at avgangene vil innebære en betydelig desimering av undervisningsressursene. Fakultetet har derfor gitt IFIKK anledning til å utlyse to førstelektorater i filosofi med vekt på exphil-undervisning. Kvaliteten på søkerne, snarlige avganger og instituttets bedrede økonomi, førte til tilsetting av tre førstelektorer våren 2021. Det vil likevel være stort press på undervisningsressursene de nærmeste årene, også fordi mange filosofer er frikjøpt til NFR- og ERC-finansierte forskningsprosjekter. Dette vil være et viktig moment i arbeidet med en ny stillingsplan ved instituttet.

6. IFIKKs økonomi

IFIKK har de siste årene hatt en stor reduksjon i isolerte merforbruk og akkumulert merforbruk. De har gått fra isolert merforbruk på 19,4 MNOK i 2018 til isolert mindreforbruk på 2,4 MNOK i 2020. Reduksjon i isolerte merforbruk har også gjort at det akkumulerte merforbruket har blitt kraftig redusert og er pr. april 2021 på 8,8 MNOK. Gode resultater knyttet til studier og ekstern finansiering og redusert kostnader har ført til en vesentlig endring av langtidsprognosen de siste to årene. Langtidsprognosen har gått fra å vise et akkumulert merforbruk på 73,9 MNOK i T1 2019 til i T1 2021 å være redusert til et akkumulert mindreforbruk på 6,3 MNOK.

Årsakene til forbedring i faktisk regnskap er hovedsakelig reduserte kostnader og økte inntekter. Reduksjon i lønnskostnadene grunnet permisjoner og AFP-avgang, er det som har bidratt mest til forbedring på kostnadssiden. I henhold til spareplantiltak på instituttet er det ikke satt inn vikarer ved sykdom, permisjon, frikjøp og forskningsterminer. Lønnskostnaden er blitt redusert med 2,5 MNOK det siste året. I tillegg har

instituttet hatt fokus på å redusere driftskostnadene. Økt studiepoengsproduksjon ved IFIKK har også bedret økonomien. Dette har også gjort av IFIKK har tatt en større andel av rammen på studieplasselementet i HF sin fordelingsmodell. HFs styre har vedtatt at IFIKK får en økonomisk kompensasjon for bortfall av inntekter til exphil grunnet kandidatelementet. IFIKKs ramme har også blitt tilført midler fra en øremerkede satsinger på HF internt uten tilsvarende økning i kostnader, samt at det er delt ut mer frie midler til instituttet de siste to årene. Disse ekstra inntektene utgjorde 10 MNOK i 2019 og 7,8 MNOK i 2020. Dette var ment som ekstra inntekt for å kunne bygge ned det akkumulerte merforbruket. Pandemien har det siste året bidratt med en reduksjon i bruk av driftskostnader og betydelige besparelser på lønn (i og med det minimale lønnsoppgjøret) og pensjonsinnbetalinger. Grunnet pandemien har IFIKK redusert driftskostnadene med i overkant av 3 MNOK i 2020. Dette ser også ut til å fortsette i år 2021. Samtidig har instituttet det siste året fått flere NFR-forskerprosjekter, MSCA- og ERC-prosjekter med tilhørende budsjettvirkning i form av nettobidrag og RBO.

Forbedringen i langtidsprognosen skyldes tilsagn på nye ekstern finansierte prosjekter. Fra T1 2019 og frem til T1 2021 har nettobidraget til IFIKK økt med 28 MNOK. RBO-inntekter fra forskningsprosjekter finansierte av NFR og særlig EU utgjør for tiden en vesentlig del av instituttets økonomi. Dersom rammebetingelsene for disse skulle bli vesentlig endret, for eksempel i form av lavere RBO-satser på EU-finansiering, vil det kunne få store virkninger for instituttet. Fakultetet er opptatt av at instituttene skal ha stabilitet i tildelingene og ser derfor på dette området i fordelingsmodellen og mulige måter for å sikre mer stabile rammebetingelser for instituttene våre.

Resultatet er at langtidsprognosen for IFIKK ikke lenger viser merforbruk, men tvert om et betydelig mindreforbruk i andre halvdel av 2020 og i årene frem til 2025.

De nevnte prognosene forutsetter imidlertid at den stillingsstoppen som instituttet har hatt (annet enn på prosjektmidler) siden 2018, fortsetter (med unntak av de nevnte førstelektoratene).

Alderssammensetningen av staben – også utenfor gruppen av exphillærere – gjør dette krevende. Det vil være nødvendig å bruke handlingsrommet til nyansettelser. Instituttet har startet arbeidet med en ny stillingsplan, etter å ha vært uten muligheter for å utlyse nye stillinger de siste tre årene. Den nye stillingsplanen er planlagt å foreligge i desember 2021.

I tillegg vil det nye lovfestede kravet om to sensorer til alle eksamener med bokstavkarakterer bety mye for IFIKK

Det er alltid usikkerhet knyttet til prognoser og fakultetet følger derfor dette tett.